

Biscarrosse i l'Oceà (ALGc iv, 770).

Més que un canvi d'*estaca* en masculí, tenim aquí un postverbal del verb *estacar*, d'usos molt amplis ja en temps dels tradobadors: «attachar», «bander una plaie», «fixar en ferm» (*estacar drech, e. batalha*). Cat. ⁵ *estacar* cosa o persona a una paret, a una soga penjant (pall., *DECat*, 731a56 ss.). Trenant-se amb els del subst. *estaca*, donà altres derivats d'ús aplicable a llocs: *estacada* (*DECat*, 732, *stacatge* 'dret senyorial', 732a33 ss.). I que tot això fou molt antic, ho prova ¹⁰ també el manlleu que hagué de fer-ne el basc en temps reculats: *estekatu* 'fermar el bestiar' (Schuchardt, *Museum* x, 398).

Estac pogué ser originàriament el nom d'un d'aquells cortals o pletes amb l'entrada barrada per alguns gros bernat, o un blanc o tronc gruixut que en barrava l'entrada (cf. *L'Esparra*, poble i ciutat de La Selva, i de la Girona, supra)

Etimologia convincent. Encara més veient altres NLL, sobretot muntanyosos, de la mateixa derivació, ²⁰ en la forma femenina. Un Puig de *Stacas* en vells docs. ross., a. 1160, «pujo q. dic. *Stachas*» a. 1060 (*InvLC*, s. v. *pug* i *estaca*). *Roca (de) la 'Staca*, a la Torre de Cabdella; i val.: id. a Benafigos, *La 'Staca* a Beniarbeig, Cova de les *Estagues* a la T. de les Maçanes ²⁵ (xxxvii, 134.11; xxix, 85.24; xxxiii, 102.20; xxxv, 78.14, 77.5).

Dels molts llocs *Estaca* a Mallorca, ja hem fet nota detallada i crítica en el vol. I, 130.1, negant la possibilitat que vinguin del grec; i tampoc de l'àrab. Ja ³⁰ donem allí les dades de l'alqueria *Extacar* que segons el còdex de Busquets encara existeix en aquesta forma (Masc. 34A10; i Quadrado, 481) en el te. d'Algaida, i allí prop (Masc. 34A11); *S'Estaca*,² com que el *Rept.* l'inclou en el te. de Montuïri és de l'interior, ³⁵ no de la costa, (on pensem en llocs on s'estacarien embarcacions; cf. *dret de stacha* a l'estany de Salses, a. 1419, *InvLC*).

És veritat que la repetida grafia *Estaacar*, *-aachar*, amb *aa* doble, que ja assenyalem allí (i en l'ed. Bof. del ⁴⁰ *Rept.* 21), fa pensar en algun arabisme, i d'altra banda suggereix una accentuació en *-ácar* (cf. *Baalichi*, *Bàlitx* allí, p. 58); també un antic *Axtacha* del *Rept.* d'Eivissa. Tanmateix s'hi oposa ja l'estructura d'*As-taca*; i fins la d'*Estacar*; passat que per aquesta penséssim en un nom de la poc fecunda forma x; llavors si a cas, hauria de ser l'arrel *qr* 'tirar, matar, espantllar', ben doc. en l'àrab comú i no estranya al d'Espanya (*PAlc*, s. v. *matador*, *estéiril*). *RMa* interficere, balistae species, però en aquesta arrel només es troben ⁵⁰ les formes I, II, III, V, VII (Dozy, *Suppl.* II, 43); en algun altre la VI, en cap font la X. I és que és possible que els moros mallorquins, oint un derivat mossàrab, *Estacar* l'interpretessin com un *ista^aqar* de x forma, i, per més que això no fos àrabic real, causés la forma ⁵⁵ *Estaacar*, i l'accentuació en la penúltima, que es podia reduir a *Estáka*: d'on la forma duplicada del d'Algaida.

Però també a les Illes havia de venir, i ja en temps mossàrabs, del mot romànic, com ja conclouem en el ⁶⁰

vol. I.

¹ En el dicc. de Bera-Mendizábal (molt ple de mots suspectes) hi ha un *ako* 'punta', però res d'això en Azkue, ni en cap de les obres de Mitxelena; probablement fraudulenta creació a base del bc.-fr. *aku-lu* 'agullada' (< ll. ACULEUM), o de l'alt-arag. *acuto* 'agut'. *Tako* és un mot registrat per Azkue en alguns parlars locals amb el sentit de «taco» o 'bo-cins'; evidentment manlleu del cast. *taco*. Només el benavarrès Salaberry va donar fe d'un *dako* «gabelle, dornajo»: dada isolada inconfirmada, tampoc no deu ser euskèric (potser extret d'algun proto-bearnès *(*a*)*daqoere* = cat. *aiguera*?). — ² Cf. l'opuscle de Guillem Tarrasa (1700-1778): «Noticias de las alq. de Randa y *Estaca*, y del monte de Randa», ms. d'unes 40 pp. (J.M. Bover, *Bi. Escr. Bl.*, § 1246, 30).

ESTADELLA, -ALELLA, -ARELLA

Mas d'Estadella, partida del terme de Vilagrassa (Baix Urgell).

L'Estadella, veral del terme de Taüll (Alta Ribagorça) (XIII, 150).

Estadella, nom d'una torre vora mar en un cap ample a l'O. de la Ràpita de Campos.

Estarelles, de Bunyola (Mallorca) (BDLC XII, 1920, 48).

Són diminutius d'*estada* 'estatge', derivat d'*estar* (*DECat* III, 752a14 ss.):

Ca n'Estades, partida del terme de Montuïri (Mallorca) (Mapa Mascaró 28E4).

Estadina, NP que apareix en el *Llibre de Valúes* de Castelló de la Plana a. 1371: *Bernat de Stadina* (Sánchez Gozalvo).

Estarelles, del terme de Cotes (Ribera Alta del Xúquer) (XXXI, 15.1.3), en part alterat en *Estarrelles*, de Càrcer (XXXI, 149.13).

Aquest i el cognom i NL *Estalella*, igual que *Estanella*, partida del terme de Berganui (Alta Ribagorça) —oït *estanèla* per Xavier Terrado— resultaran sobretot d'alteració fonètica (dissim. i assim.) de *Estadella*, però s'hi devia barrejar un derivat dim. d'*estela* 'estel, estrella', que apareix en la forma *Estalella*, com a NP (almenys en part) en els docs. següents dels Ss. X-XII: *Estelella*, NP femení antic: *Stelella* a. 979 (Abadal, *Com. Pall. i Ribag.*, núm. 251). NP familiar: *Geraldus de Stellela* --- *Stelela* a. 1156 (*Cart. Poblet*, 101); *Guillelmum de Estelela* a. 1181 (*Cart. St. Cugat* III, 284).

Cf. encara *Cova dels Estadó(r)s*, partida del terme d'Es Migjorn Gran (Menorca) (XLIV, 24.23) i les formes arcaiques de Boí *Estadiello*, d'origen diferent, per al qual veg. TVBoí I, 16.

ESTAGELL

Poble del Rosselló, a la frontera occitana, vora el